

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistalenne (kustantajan versio).

Viite:

Laasasenaho, K. 2019. Kiertotalous on mahdollisuus maaseudulle.
Soinilainen (Kesä 2019), 10.

Kiertotalous on mahdollisuus maaseudulle

Ympäristöasiat ja erityisesti ilmastonmuutos puhuttavat tällä hetkellä kaikkia. Soinissa, kuten muuallakin maaseudulla, kamppaillaan näiden samojen teemojen äärellä, vaikka osa globaaleista ympäristöongelmista ei tunnu koskettavan arkipäiväämme. Suomalaisille puhdas luonto on etuoikeus. Silti ilmastonmuutos vaikuttaa arkeemme poliittisten päätösten lisäksi myös näkyvästi. Ilmastonmuutos tulee nostamaan vuoden keskilämpötiloja vähintään 2-4 °C astetta 2080-luvulle tultaessa, vaikka Pariisin sopimukseen päästäisiinkin, sillä pohjoisilla alueilla, kuten Soinissa, lämpeneminen on kaksi kertaa muuta maailmaa nopeampaa. Luonnonvarakeskuksen tutkimusten mukaan erityisesti äärisäiden lisääntyminen vaikeuttaa alkutuotannon, kuten maa- ja metsätalouden, harjoittamista. Tarve elinkeinon riskien hajauttamiselle esimerkiksi monialayrittäjyyden tukemisen kautta kasvaa maaseudulla lähitulevaisuudessa. Ilmastonmuutos voi tuntua kaukaiselta, mutta jos se suhteutetaan maa- ja metsätalouden kasvun sykleihin, aihe voi tuntua konkreettisemmalta: Olemme täysin

toisenlaisessa ilmastossa jo yhden sellupuun kasvun tai monivuotisen rehunurmipellon kymmenen uudistamiskerran jälkeen.

Saatomme mieltää ympäristöongelmat helposti väkirikkaiden kaupunkien haasteiksi, mutta itse asiassa maaseudun rooli on keskeinen ympäristöongelmien ratkaisemisessa. Lähtökohdat ovat kaupungeissa ja maaseudulla erilaiset, mikä näkyy toisenlaisina ongelmina ja ratkaisuvaihtoehtoina. Tämä tulisi tiedostaa, jotta vältymme siltä, että syytämme ympäristöongelmista muualla asuvia tai torjumme ratkaisuvaihtoehdot järjettöminä. Ympäristökriisi luo uhkakuvien ohella myös mahdollisuuksia tehdä asioita eri lailla. Maaseudulla ihmiset ovat tottuneet ratkaisemaan ongelmia resurssitehokkaasti, käytännönläheisesti ja järkevästi. Tälle tiedolle ja taidolle on kysyntää.

Kiertotalous on resurssiviisautta

Nykyinen talousjärjestelmä perustuu pitkälti uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöön. Kun maapallon kulutus on kasvanut väestön kasvun ja vaurastumisen seurauksena, resursseista on tullut pulaa. Toisaalta kulutuksen kasvu on lisännyt ympäristöongelmia, koska mm. kierrätys ja jätehuolto ovat olleet puutteellisia. Tilanteeseen on ollut vaikea löytää markkinaehtoisia ratkaisuja, sillä ympäristöstävälliset vaihtoehdot ovat usein kalliimpia kuin vanhat ja saastuttavat tuotteet. Kokonaisvaltainen vastuukanto on jätetty huomiotta tuotteiden elinkaareissa, mikä

on huono asia. Onneksi tähän on tulossa muutos.

Nykyisen talousjärjestelmän korvaajaksi on ehdotettu kiertotaloutta. Kiertotalous on talousjärjestelmä, joka huomioi resurssitehokkuuden ja maapallon kantokyvyn. Kiertotaloudessa materiaalit kiertävät ja jätettä sekä hukkaa syntyy mahdollisimman vähän. Lisäksi kiertotaloudessa käytetään mahdollisimman paljon uusiutuvia luonnonvaroja ja digitaalisia sovelluksia. Biotalous, joka on osa kiertotaloutta, koskettaa erityisesti maa- ja metsätaloutta.

Kiertotalous on maaseudulla mahdollisuus ja kompastuskivi

Maaseudulla on useita tapoja hyötyä kiertotaloudesta. Maaseudulla on suurin osa esimerkiksi biomassoista, kuten peltokasvit, metsät ja vedet, joita voidaan hyödyntää biotaloudessa. Toisaalta maaseudulla voidaan keksiä jotain aivan muuta. Monilla digitaalisilla sovelluksilla voisi esimerkiksi tehdä asioita etänä ja vähentää liikenteen päästöjä. Tällaisia ovat esimerkiksi hyvien tietoverkkojen mahdollistamat etätyöskentelymahdollisuudet, julkisten palveluiden etäkäyttö tai sähköisen asiainnin ohjelmat. Uusien vaihtoehtojen tulisi edistää puhdasta tai ainakin puhtaampaa valmistusta ja kulutusta kuin aiemmin – vieläpä samaan hintaan tai halvemmalla.

Kiertotaloudesta voitulla myös kipupiste maaseudulle, sillä kiertotalouden käsitys resurssitehokkuudesta ei suosi

haja-asustusalueiden erikoispiirteitä, kuten yksityisautoilua tai pitkiä kuljetusmatkoja. Kaupungeissa ja maaseudulla asuvien hiilijalanjäljestä on keskusteltu pitkään ja kiivaasti, mutta on selvää, että joukkoliikennettä ei voi hyödyntää maaseudulla samalla lailla kuin kaupungeissa. Ratkaisuna ovat puhtaat teknologiat, kuten sähköautoilu tai vaihtoehtoiset polttoaineet, joilla voidaan kompensoida päästöjä. Vastakkainasettelun sijaan meidän täytyy korostaa esimerkiksi maaseudun yhteisöllisyyttä ja elämänlaatua. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi aurinkopaneelien tai sähköautojen yhteiskilpailuttamista, jolla voidaan päästä kokonaisuuden kannalta hyvään lopputulokseen.

Ideoita kannattaa kokeilla

On keskeistä kysyä, voiko nykyisiä toimintatapoja muuttaa kestävämpään suuntaan? Voidaanko erilaisia ideoita kokeilla? Kokeilu on hyödyllistä, sillä se tarkoittaa

asioiden testaamista pienellä riskillä. Joudumme kysymään, kummalla on enemmän merkitystä: Sillä, että ihmiset on saatu ajattelemaan, vai sillä, että kokeilu voisi epäonnistua? On tärkeä ymmärtää, että kokeilusta pitää tehdä näkyvä. Maaseudun muuttuminen voimavaraksi tarvitsee positiivista uutisointia. Kuva näivettyvästä, hiljenevästä ja ikääntyvästä maaseudusta on mediassa vahva, ja se pitää muuttaa. Todellisuudessa maaseutu on täynnä elinvoimaa uhkuvia aktiivisia kansalaisia, joilla on oikea asenne ja tahtotila. Juuri maaseudun tilan negatiivisella uutisoinnilla voidaan pilata näiden tärkeiden ihmisten toimintaedellytyksiä. Hyvänä esimerkkinä onnistuneesta kokeilusta on ollut MuoviSampo, jossa pienen kunnan yhteisöllisyydestä tuli voimavara.

Maaseudun ominaispiirteet pitääkin kääntää voitoksi. Kaupungeista puhutaan usein innovaatiokeskuksina, jotka tuottavat uusia keksintöjä. Omasta kokemuksesta voin sanoa, että kaupunkien koulutus- ja osamiskeskuksista saa hyvän perustan, mutta ideoita pääsee testaamaan to-

den teolla maaseudulla asuessa. Tämä johtuu siitä, että maaseudulla saat eteesi monta käytännön ongelmaa, jotka joudut ratkaisemaan soveltavalla tiedolla. Ts. kaupunki tarjoaa hyvän perustiedon, mutta maaseutu laittaa ajattelemaan tietoa uudesta näkökulmasta. Kaupunki voi omien kokemusteni mukaan passivoida ihmistä.

Voimme ottaa mallia myös menneestä maailmasta. Sotien jälkeisenä aikana resursseista oli pulaa ja elettiin säästäväisesti. Nykyään elämme yltäkylläisessä maailmassa, jossa hamstraaminen on muodostunut synniksi. Tavarasta halutaan päästä eroon ja samalla edessämme on valtava resurssien hukka. Tilanne on kääntynyt nurinkuriseksi, sillä kiertotalouden näkökulmasta meidän pitäisi alkaa ihannoimaan ihmistyyppiä, joka toimii säästäväisesti ja hyödyntää kaikki resurssit viimeistä piirtoa myöden. Totutusta on vaikea pyrkiä irti, mutta onneksi maalaisjärjelle on tulevaisuudessaakin käyttöä.

Kari Laasasenaho

Asiantuntija, TKI, SeAMK Ruoka